

Функціонування транспортного сектору України в умовах правового режиму воєнного стану

Ефективна відсіч російським загарбникам під час широкомасштабного вторгнення РФ на територію нашої країни значною мірою залежить від здатності вітчизняного транспорту оперативно здійснювати всі види перевезень у необхідних обсягах задля задоволення потреб Збройних сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, національної економіки та цивільного населення.

З метою стабілізації та забезпечення оптимальних умов функціонування транспортного сектору України органи державної влади на період дії правового режиму воєнного стану запровадили низку першочергових заходів.

Автомобільний транспорт

- З метою забезпечення достатньої кількості кваліфікованих водіїв спрощено процедуру підготовки та допуску до керування транспортними засобами, зокрема водіям, які мають посвідчення категорії В, Кабінет Міністрів України дозволив керувати вантажними автомобілями;

- спрощено порядок перетину державного кордону України: військовозобов'язаним водіям, як і працівникам підприємств залізничного транспорту, віком від 18 до 60 років, які здійснюють вантажні перевезення для потреб ЗСУ, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також медичних вантажів та вантажів гуманітарної допомоги, надається відтермінування від призову на військову службу під час мобілізації;

- з 1 квітня 2022 р. скасовано ввізне мито, акциз та податок на додану вартість, що мали сплачуватися фізичними особами під час ввезення на митну територію України автомобільних транспортних засобів згідно з визначеним переліком, а також встановлено особливості пільгового розмитнення для юридичних осіб;

- на митну територію України для потреб ЗСУ та підрозділів Територіальної оборони станом на 24 березня 2022 р. завезено як гуманітарну допомогу декілька тисяч автомобільних транспортних засобів. Також Державна митна служба на потреби оборони передала понад одну тисячу конфіскованих автомобілів;

- тимчасово дозволено використання національного посвідчення водія України, строк дії якого закінчився;

- для широкого залучення власників автомобільного транспорту (як фізичних, так і юридичних осіб) до забезпечення логістики перевезень

гуманітарних вантажів розгорнуто офіційну платформу гуманітарної допомоги «СпівДія»¹;

- задля забезпечення максимально оперативного надходження гуманітарної допомоги 14 європейських країн запровадили бездозвільний проїзд до України для перевізників гуманітарних вантажів²;

- з урахуванням безпекових потреб воєнного стану для забезпечення ефективних пасажирських та вантажних перевезень автомобільним транспортом зменшено кількість блокпостів на дорогах України, надалі цей процес триватиме.

Залізничний транспорт

- П'ятьма залізничними коридорами відбулася безоплатна евакуація понад 3 млн осіб, переважно з Києва та Харкова. Майже 430 тис. осіб евакуйовані за кордон, насамперед до Польщі, Молдови, Угорщини, Румунії, Німеччини та Словаччини³;

- створено низку логістичних хабів у західних регіонах України для спрощеного ввезення гуманітарної допомоги та її оперативного розподілення на території України. Ці хаби надають послуги з перевантаження гуманітарної допомоги з автомобільного транспорту на залізничний, здійснюють її складування та сортування. Загалом за період від 24 лютого 2022 р. до 24 березня 2022 р. АТ «Укрзалізниця» перевезла 1400 вантажних вагонів гуманітарної допомоги, а 7 тис. т вантажів перевезено пасажирськими вагонами;

- для інтенсифікації постачання гуманітарної допомоги в Україну Закарпатська обласна військова адміністрація у співпраці з органами державної влади Словацької Республіки 29 березня 2022 р. започаткувала роботу європейського гуманітарного хабу Закарпатської ОВА на території Словаччини. До його структури входять: пряма залізнична гілка до України, міжнародний аеропорт, розгалужена мережа автомобільних доріг міжнародного значення та розвинена транспортно-логістична інфраструктура;

- задля забезпечення функціонування українських підприємств, що перебувають у зоні активних бойових дій, відбувається їх релокація. До виконання цієї програми, зокрема транспортування на безоплатній основі майна підприємств, залучені АТ «Укрзалізниця» та АТ «Укрпошта». Загалом станом на 29 березня 2022 р. бажання здійснити релокацію своїх потужностей висловили 1164 компаній і підприємств;

¹СпівДія: в Україні запустили офіційну платформу гуманітарної допомоги / Міністерство розвитку громад та територій. 2022. 14 берез. URL: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/spivdiya-v-ukrayini-zapustyly-oficijnu-platformu-gumanitarnoyi-dopomogy/>

²Садловська Л. Мінінфраструктури розповіло про «антиросійську транспортну коаліцію» / Кореспондент.net. 2022. 19 берез. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4458619-mininfrastruktury-rozpovilo-pro-antyrosiisku-transportnu-koalitsiui> (дата звернення: 10.04.2022).

³Дані автора на момент написання матеріалу.

- на виконання положень Закону України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів» розпочато процедуру націоналізації залізничних вагонів країни-окупанта, що перебувають на території України. Загалом це близько 15 тис. вагонів, що пов'язані з РФ. На території РФ наразі перебуває 482 вагони, які належать Україні;

- АТ «Укрзалізниця» виступила в ролі державного оператора створення стратегічного запасу харчових продуктів, призначеного для забезпечення потреб населення у продуктах харчування на мінімальний строк в один місяць споживання. Задля цього, а також і закупівлі пального та ліків, Кабінет Міністрів України надав Укрзалізниці окреме фінансування. Станом на 21 березня 2022 р. було за контрактовано 26,5 т продовольства на суму 746,2 млн грн, до програми долучено понад 400 агровиробників (*рис.*).

Робота портів

Після широкомасштабного вторгнення російських військ на територію України, яке РФ розпочала 24 лютого 2022 р., обслуговування експортно-імпортних, а також каботажних вантажних перевезень морськими портами України практично не здійснювалися, оскільки була втрачена можливість забезпечити безпеку судноплавства у Чорноморсько-Азовському регіоні. Вантажі у невеликих обсягах приймають та відвантажують порти на р. Дунай. З метою сприяння судноплавству в Дунайському регіоні та стимулювання використання залізничного рухомого складу для здійснення перевезень територією України Кабінет Міністрів України запровадив механізм відшкодування шкоди, заподіяної унаслідок широкомасштабної збройної агресії РФ та у разі відмови страхувальниками у наданні страхового покриття суднам, котрі перебувають в акваторії українських портів у Дунайському регіоні, а також власникам або операторам залізничного рухомого складу, що перебуває на території України.

Авіаційний транспорт

Державне підприємство з обслуговування повітряного руху України (ДП «Украерорух») 24 лютого 2022 р. призупинило надання послуг з обслуговування повітряного руху цивільним користувачам повітряного простору України через високий ризик авіаційній безпеці для цивільної авіації. А вже 28 лютого ДП «Украерорух» повідомило про настання форс-мажорних обставин через широкомасштабну воєнну агресію РФ проти України, унаслідок чого виконання договорів, контрактів, угод та інших актів у авіаційній сфері стало неможливим.

Постачання та розподілення паливно-мастильних матеріалів

- З метою уникнення дефіциту палива на внутрішньому ринку України протягом дії воєнного стану уряд України своєю постановою від 16 березня 2022 р. вніс зміни до Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, судових та котельних палив. Завдяки такому рішенню

уведено в обіг дизельне паливо та бензини екологічних класів Євро3 та Євро4, а також спрощено митні процедури для здійснення операцій щодо їх постачання;

- у межах проекту OPIR для покращення ефективності роботи АЗС та мінімізації черг створено загальноукраїнську онлайн-мапу, яка відображає АЗС, що працюють, та ліміти продажу пального споживачам. Перелік АЗС, які працюють, також доступний у мобільному додатку «Київ Цифровий»⁴;

- для стабілізації вартості паливних матеріалів на внутрішньому ринку України встановлено нульову ставку акцизного податку на моторні бензини, важкі дистиляти та скраплений газ, зменшено оподаткування ПДВ операцій із постачання на митну територію України цих ресурсів, а також сирих нафтопродуктів, із 20 до 7 % – для цивільного споживання, до нуля відсотків – для потреб державних і правоохоронних органів, а також Збройних Сил України;

- задля врахування мережами АЗС додаткових логістичних витрат, які виникли через переорієнтацію джерел постачання нафтопродуктів до України з країн ЄС замість РФ та Білорусі, затверджено зміни до формули розрахунку максимальної дозволеної ціни пального на заправках;

- зважаючи на зростання цін на пальне в роздрібних мережах, Кабінет Міністрів України зменшив граничний розмір торговельної надбавки до середньої ціни дизельного пального та бензину: із 7 до 5 грн/л та із 5 до 4,55 грн/л відповідно;

- для запобігання встановленню мережами АЗС необґрунтованих цін на автомобільне пальне здійснено обмеження додаткової вартості «преміального пального» у розмірі не більше ніж 5 % від вартості звичайного пального;

- задля забезпечення безперервного постачання до України бензинів та дизельного пального в умовах, коли сталася руйнація наявних логістичних ланцюгів, тривають переговори з широким колом світових виробників пального. Вже досягнуті домовленості щодо постачання дизельного пального із США, перспективним також є налагодження постачання з Республіки Польща та Федеративної Республіки Німеччина.

В умовах широкомасштабної війни РФ проти України ефективність функціонування транспортної системи значною мірою залежатиме від відновлення її цілісності: маршрутів пасажирських та вантажних перевезень з урахуванням попиту на транспортні послуги та потреб безпеки, організації мультимодальної взаємодії, поліпшення логістичної зв'язаності внутрішніх і міжнародних перевезень, відновлення безперешкодного руху автомобільного транспорту в регіонах, які перебували в зонах бойових дій.

Квітень 2022 р.

⁴Інтерактивна мапа Opir. URL: <https://opir.org/>

#залізна_допомога в дії станом на 21 березня 2022

Законтрактовано продуктів

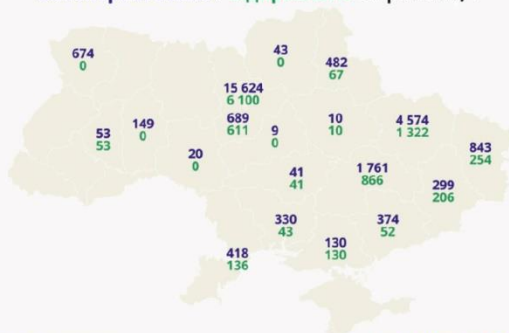
26 523
ТОНН

746,2
МЛН ГРН

ТОП-10 законтрактовано, т відправлено, т

Пшениця	13 000	6 100
Курка (чверть)	3 758	1 907
Борошно	1 822	325
Цукор	1 492	136
Олія	1 478	61
Крупа	953	261
Хліб	799	93
Курка (тушка)	730	268
Молоко згущене	557	456
Сир	518	20

Законтрактовано / відправлено в регіони, т

Взаємодія з аграріями:

421 підприємство отримало від УЗ 243,6 млн грн за продукцію

LATIFUNDIST.COM

Рис. Показники закупівлі та перевезень продовольства АТ «Укрзалізниця» в інтересах регіонів, що постраждали від вторгнення РФ

Джерело: Latifundist Media.